

An English-Polish Dictionary of Linguistic Terms

edited by / redakcja
Piotr Kakietek, Anna Drzazga

UNIWERSYTET ŚLĄSKI
WYDAWNICTWO

**An English-Polish Dictionary
of Linguistic Terms**

An English-Polish Dictionary of Linguistic Terms

Edited by / Redakcja
Piotr Kakietek, Anna Drzazga

Redaktor serii Językoznawstwo Neofilologiczne
Bożena Cetnarowska

Recenzent
Piotr Mamet

Spis treści / Table of contents

Przedmowa / Preface	7
Abbreviations and symbols in the text	9
Artykuły hasłowe / Entries	11
Bibliografia / References	435
Indeks polski / Polish-English glossary of terms	445

Przedmowa

Niniejszy słownik adresowany jest głównie do studentów neofilologii studiujących w trybie licencjackim i magisterskim, biorących udział w kursach językoznawstwa, a także do uczestników seminariów magisterskich w tym zakresie. Mamy nadzieję, że okaże się on dużą pomocą w przyswojeniu i zrozumieniu wielu terminów powszechnie stosowanych w językoznawstwie. Dodatkową, w naszej opinii – niebagatelną, korzyścią dla potencjalnych użytkowników Słownika jest możliwość zapoznania się z polskimi odpowiednikami angielskich terminów językoznawczych, które nie są łatwo dostępne dla studentów neofilologii, co sami przyznają.

Piotr Stalmaszyk w artykule *Gramatyka uniwersalna Chomsky'ego. Najnowsze tendencje i niektóre implikacje* (w: *Noam Chomsky: inspiracje i perspektywy*, red. H. Kardela, Z. Muszyński. Wydawnictwo UMCS, 1991, s. 139–149) porusza problem terminologii polskiej w odniesieniu do teorii rozwijanych przez autora *Syntactic Structures* (1957) w latach 80. XX wieku. Brak odpowiedniej terminologii polskiej w tym zakresie autor artykułu tłumaczy „brakiem publikacji w języku polskim na temat najnowszych teorii Chomsky'ego”. „Szczególnie – jak powiada – jest to widoczne w podręcznikach akademickich i skryptach” (s. 141). Naszym zdaniem jest to problem znacznie szerszy, dlatego też opracowaliśmy niniejszy słownik, w pełni świadomi, że podejmujemy się niezwykle trudnego zadania.

Słownik może być także wykorzystany przez nauczycieli języka angielskiego, tłumaczy tekstów z zakresu językoznawstwa oraz tych, których interesuje praktyczne zastosowanie wyników badań nad językiem.

Jeśli chodzi o wybór terminów, Słownik nie ogranicza się do jednej konkretnej dziedziny językoznawstwa, ale obejmuje różne dziedziny i szkoły językoznawcze do początku XXI wieku. Słownik zawiera również pewną ilość terminów z innych dyscyplin naukowych, takich jak np. logika, filozofia i psychologia, które to terminy często używane są jednak przez lingwistów. Należą do nich m.in.: *proposition, argument, predicate, algorithm, ontology, empiricism, behaviourism, physicalism, determinism, prototype* itp. Słownik uwzględnia też pewną liczbę haseł o charakterze ogólnym, bez znajomości których zrozumienie tekstów językoznawczych byłoby utrudnione.

Staraliśmy się zatem wskazać liczne powiązania językoznawstwa z innymi dziedzinami naukowymi. W tym miejscu warto być może zacytować słowa Stanisława Urbańczyka (*Encyklopedia języka polskiego*, Wrocław: Ossolineum, 1991, s. 8): „Ogólna i szczegółowa nauka o informacji coraz więcej czerpie z wiedzy o języku, i odwrotnie, językoznawstwo korzysta z osiągnięć teorii informacji. Podobnie ściśle są powiązania z logiką i psychologią, choć

równocześnie językoznawstwo nie chce być ani częścią logiki, ani częścią psychologii, nie chce ani *logiczować* ani *psychologizować*”.

Część artykułów hasłowych stanowi naszą kompilację opartą na pozycjach odnotowanych w bibliografii prac szczegółowych, a część stanowią artykuły w ich oryginalnej postaci wzięte ze słowników i encyklopedii sygnowane inicjałami imion i nazwisk ich autorów/redaktorów.

W celu zapewnienia możliwie szybkiego dostępu do opisu/wyjaśnienia danego terminu, po każdym artykule hasłowym znajdują się odsyłacze do innych, powiązanych z nimi tematycznie terminów (np. see **invariant**).

Terminy synonimiczne oddzielone są przecinkami, a warianty terminów złożonych znajdują się w nawiasach; np. **actualization, realization; cognitive (referential) meaning**.

Ponadto po każdym wyrazie hasłowym podane są wyrazy pochodne (de-rywaty) (jeśli takie występują w tekstach językoznawczych); np. **derivation** n., **derivational** a., **derive** v.

Słownik omawia też nazwy znaków interpunkcyjnych (np. *comma, period, colon, semicolon* itd.). Na końcu Słownika znajduje się też indeks polski objaśnianych terminów.

Gdy zdecydowaliśmy się na opracowanie Słownika, byliśmy w pełni świadomi, że podejmujemy się niezwykle trudnego zadania. Zdajemy sobie również sprawę, że Słownik może zawierać pewne usterki, toteż będziemy wdzięczni jego odbiorcom za wszelkie konstruktywne uwagi i sugestie, które mogłyby być uwzględnione w kolejnym jego wydaniu.

Piotr Kakietek, Anna Drzazga

Abbreviations and symbols in the text

a.	adjective
Eng.	English
Fr.	French
Ger.	German
IE	Indo-European
inf.	infinitive
N, n.	noun
NP	nominal/noun phrase
OE	Old English
pa.pple	past participle
PDE	Present-day English
PIE	Proto-Indo-European
pl.	plural number
Pol.	Polish
Q	quantifier
S	sentence
sg.	singular number
v.	verb
VP	verb phrase

Dictionaries and encyclopedias

Col. Co.	<i>Collins Cobuild English Dictionary</i>
DC	D. Crystal, <i>A Dictionary of Linguistics and Phonetics</i>
JCRandRSch	J.C. Richards and R. Schmidt, <i>Longman Dictionary of Language Teaching and Applied Linguistics</i>
KP	K. Polański, <i>Encyklopedia językoznawstwa ogólnego</i>
RLT	R.L. Trask, <i>The Dictionary of Historical and Comparative Linguistics</i>
SU	S. Urbańczyk, <i>Encyklopedia języka polskiego</i>
VE	V. Evans, <i>A Glossary of Cognitive Linguistics</i>
Webster's	<i>Webster's New World Dictionary of the American Language</i>

Symbols

*	ungrammatical, unacceptable; reconstructed form
>	becomes
~	indicates alternation
∅	denotes a "zero" morpheme
/ /	enclose phonemes
[]	enclose phonetic symbols
()	enclose optional elements
{ }	enclose alternative elements
→	develops diachronically into; is to be rewritten as / rewrite as
+	concatenation; indicates presence of feature

- indicates absence of feature
- = is equivalent to
- < > enclose graphemes
- location of an element in a string
- : vowel length
- Δ dummy element (in grammatical analysis)